

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДОТРИМАННЯ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
В УМОВАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ОСВІТНІ ТА НАУКОВІ ПРОЦЕСИ**

Немченко Т.А.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економіки,

менеджменту та комерційної діяльності

Центральноукраїнського національного технічного університету

м. Кропивницький, Україна

Поява штучного інтелекту у вільному доступі спричинила тренд на його застосування у всіх сферах суспільної діяльності. І якщо полегшення рутинної праці, підвищення ефективності процесів моніторингу, опрацювання великої кількості інформації безумовно є позитивним явищем, то використання штучного інтелекту власне в освітньому та науковому процесах викликав розлогу дискусію в наукових колах.

Погодимось, що можливості штучного інтелекту швидко опрацьовувати велику кількість інформації, генерувати наукові тексти, продукувати результати творчої обробки вже відомої інформації наштовхують на зростання ризику плагіату, засилля псевдонаукових досліджень, що за своєю сутністю виступає прямим порушенням академічної доброчесності та етики в освітньому та науковому процесах.

Однак, варто розуміти, що цифровізація не може проходити повз галузь науки і освіти, навпаки, пронизуючи її, створюючи величезні можливості для полегшення наукової і освітньої діяльності, формуючи перспективи ще ширшого процесу обміну знаннями, полегшуючи працю освітян та науковців. Тож, на сьогодні актуально не лише виокремлювати ризики під час застосування штучного інтелекту, а й відповідати на виклики, користуючись його можливостями, забезпечуючи відповідні передумови до здійснення такої діяльності в академічно доброчесному середовищі.

Штучний інтелект (ШІ або AI від англійського Artificial Intelligence) – це галузь комп'ютерних наук, яка займається створенням програм та систем, здатних виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту. Основна мета штучного інтелекту полягає в тому, щоб створювати алгоритми та моделі, які можуть вчитися, розв'язувати

проблеми, приймати рішення, розпізнавати образи, мову та виконувати інші завдання, які раніше були характерні виключно для людей. І як і людині, штучному інтелекту властиво помилятися, обманювати, виправлятися, удосконалюватися.

Якщо коротко проаналізувати законодавчий базис, то результат штучного інтелекту не є плагіатом, оскільки він не використовує чужі праці, він генерує відповіді лише ґрунтуючись на концепції, способі творення даних. Тому, авторське право на такий результат не формується, а передбачено спеціалізоване право (*sui generis*) [1]. Тож постає питання, про можливість використання такого роду даних для наукових доробків, а також визнання академічно добросчесним залучення їх до освітнього процесу у якості його частини.

Зауважимо, що таке коло питань постійно знаходиться в полі зору міжнародної наукової спільноти. Якщо на початку появи штучного інтелекту в загальному доступі, застосування його в освітній діяльності сприймалось однозначно негативно, то наразі, в наукових колах переважає думка зміни підходу до організації освітнього процесу із впровадженням елементів використання штучного інтелекту та обов'язковим дотриманням академічної добросчесності при цьому.

Яскравим прикладом цього служить ухвалення Russell Group (провідна асоціація університетів Великої Британії, куди входять, зокрема, університети Оксворду, Кембриджу та ін.) концепції, яка, наголошуючи на потребі забезпечення етичної компоненти застосування штучного інтелекту в освітньо-науковій діяльності, забезпечення академічної добросчесності, формує принципи використання штучного інтелекту в діяльності університетів [2].

Основним інструментом забезпечення академічної добросчесності вважається інформування здобувачів стосовно можливостей, переваг та недоліків використання штучного інтелекту під час процесу здобуття знань, принципах наукової етики та дотримання академічної добросчесності при цьому. Університет Ньюкаслу, як приклад, дає свободу використання штучного інтелекту, при цьому зобов'язуючи здобувачів не лише вірно цитувати результати його генерації (на сайті прописано приклади оформлення для найрозповсюдженіших застосунків Bing, ChatGPT, DALL-E-2), а й наголошується на обов'язковому осмисленні даної інформації, критичному погляді на неї, дискусійності її вірогідності [3]. Такої ж політики дотримується і Дрексельський Університет [4].

Підводячи підсумок, зазначимо, що використання штучного інтелекту у освіті та науці невідворотне. Тож головною метою його розвитку виступає якомога повніше залучення його можливостей із паралельним дотриманням академічної добросчесності, яка лежить

більше в етичній площині, та розуміння необхідності докорінного переосмислення підходів до провадження освітньо-наукового процесу в найближчому майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 15.04.2023 № 2811-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 05.11.2023).

2. The UK's top universities reached an agreement on how to deal with generative AI. *QUARTZ*. URL: <https://qz.com/russel-uk-universities-generative-ai-students-1850603771> (дата звернення: 08.11.2023).

3. AI and Academic Integrity. *Newcastle University*. URL: <https://www.ncl.ac.uk/academic-skills-kit/good-academic-practice/artificial-intelligence/academic-integrity> (дата звернення: 08.11.2023).

4. Academic Integrity Pertaining to Artificial Intelligence. *Drexel University*. URL: https://drexel.edu/provost/policies-calendars/policies/academic_integrity_artificial_intelligence/ (дата звернення: 08.11.2023).